

ÇAĞDAŞ ECZACILIĞIN TEMELİ ÜRETİMDİR

*Ecz. Ahmet KARACA**

Ülkemizde eczacılık mesleğinin geçirdiği aşamayı genel çizgileri ile Osmanlı Dönemi saray eczacılığı, Cumhuriyet dönemi ve 1950 sonrası sanayileşme dönemi olarak üç döneme ayırabiliriz.

Bilindiği gibi Osmanlı Döneminde eczacılık hekimlikle birlikte Osmanlı Saraylarında gelişti. Bundan yaklaşık olarak 150 yıl önce 2. Mahmut ilk eczacı okulunu açarak eczacıları Osmanlı Sarayı dışında bir eğitimden geçirerek yetiştirmeye başladı. Böylece ilk diplomalı eczacılarımız oluştu. 1900'li yılların başında da ülkemizde ilk serbest eczacılık döneminin başladığını görmekteyiz. Çalışma biçimi olarak tamamen hekim reçetelerinin eczanelerde yapılmasına bağlı, eczacının hem teknolojik bilgisinin, hem de farmakolojik bilgisinin sentezinden oluşan bir üründür ilaç. Eczacının ilaç üretimini elinde tutması ile moral ögesi son derece yüksektir. Bu olay eczacıyı toplumda da saygın bir konuma getirmiştir. Yaşlıların anlattığı içeri girilirken şapka çıkarılan eczane imajı eczacının bu dönemde toplumda yarattığı saygınlığın ve konumun bir ifadesidir. Tüm bu unsurlar içinde bulunduğumuz yüzyılın yarısından sonra giderek azalmaya başlamıştır.

Eczacı eczanesinin laboratuvarında ürettiği ilacın gelişme süreci içinde sınai bir ürün olması ile üretimden soyutlanmış ve en önemli yeteneği elinden alınarak geleneksel ürününe yabancılaşmıştır. İlacın sınai üretime geçmesi ile kendi doğal ürününe üretici olarak değil dağıtıcı olarak sahip olması eczacının yabancılaşmasının bir parçasıdır. Öyle ki toplumsal işbölümü içinde yerini alırken adını "ilaç"tan alan kişi, onun sınai bir ürün meta olması ile yaşama koşullarının ve olanaklarının ilaç üreticileri tarafından belirlenmesi olgusu ile karşı karşıya kalır. Eskiden ürettiği ve sayesinde statü edindiği mal onun düşmanı olarak karşısına çıkmaktadır, buda bir yabancılaşmadır.

Eczacının üreticilikten çıkıp dağıtıcı rolünü üstlenmesiyle toplumsal işbölümü içindeki yeri artık değişmiştir. Çünkü kendisine statü kazandıran ürününe aracılık etmektedir. Eczacı sayısının artmasında onu mesleğe özendiren "moral" ve ekonomik ögelere sahip olmasını ve toplumda bir statü edinmesinde zorlaştırmıştır. "Moral" öge eczacının ilaç üretimini elinden kaçırmayla tamamen ortadan kalkmış geriye bir tek "ekonomik" öge kalmıştır. Bu ise onun düzenin kurallarına uymasına ve gereklerini yerine getirmesine bağlıdır, oysa "moral" ögeyi terk etmemekte direnen eczacı, ekonomik kazanımları kendisine önemli bir kaygı edinse bile bununla doyum sağlayamamaktadır. Kendisini sıradan bir ticaret erbabı olarak görmemekte ve zaten toplumda buna izin vermemektedir. Ancak kendisini yeniden üretimdede örgütleyemeyen eczacı sistemin getirdiği sonuçlara teslim olmak zorundadır(1).

(*). 3. Bölge İzmir Eczacı Odası Başkanı



Çizmiş olduğumuz bu tablo özellikle 1970'li yılların ikinci yarısında alabildiğince kendisini göstermiş ve eczacılar bir arayış içine girmişlerdir. Bu dönemde yukardaki belirlemeyi yapan bazı eczacı meslektaşlarımız çözüm yollarını bulabilmek amacı ile yeni çağdaş bir mesleki politika üretmenin uğraşına girmişlerdir. Tüm ülke genelinde "ÇAĞDAŞ ECZACILAR GRUBU" olarak örgütlenen ve meslek politikalarını tabana aktaran bu grup Ankara, İstanbul, İzmir gibi kentler başta olmak üzere pek çok bölgemizde ilgi ve destek göyerek mesleki politikaların üretileceği Eczacı Odalarının yönetimlerine gelmişlerdir.

ÇAĞDAŞ ECZACILIK HAREKETİ NEDİR?

Bazı kesimlerin kasıtlı olarak hala meslek tabanına çarpıtarak yansıttıkları gibi Çağdaş Eczacılık Hareketi siyasal bir hareket ve örgütlenme biçimi değildir. Sadece "Eczacının beklediği moral öğeyi ve hak ettiği ekonomik kazanımı kendisine vermek ve bunu toplumun çıkarları ile telife çalışmak üzere eczacılık mesleğini çağımız koşullarına göre yeniden tanımlayan ve bunun gereğini yerine getirmek üzere bir program üzerinde ilke birliğine varan eczacılık meslek hareketidir." Bu genel tanımlamaya katılan tüm eczacılar bu hareketin içinde yer alabilirler. Nitekim Çağdaş Eczacılar Grubunun sunmuş olduğu mesleki politika farklı siyasi görüşteki meslektaşlarımız arasında geniş bir taraftar bulmuştur. Muvazaalı eczaneler konusundaki olumlu gelişmeler, iskonto hadleri ve tek tip protokol, Türk Eczacılar Vakfının kuruluşu, psikotrop ilaç uygulamasına getirilmiş yeni düzenleme, kamu kesiminde çalışan meslektaşlar adına alınmış yeni mesleki ve özlük haklar, FIP'te kazanılan uluslararası başarılar bu çalışmaların önemli bir parçasını oluşturmuştur.

Çağdaş Eczacılık Hareketinin mesleki açıdan üzerinde durduğu en önemli nokta bugünkü Eczacılık hizmeti anlayışının yerine bir alternatif koymaktır. Bu da özlü bir anlamla "üretim"dir.

Mesleki yabancılaşmamızı önleyecek ve gerçek boyutta bir eczacılık hizmetinin verilişi en küçük üretim biçimi olan eczane ölçeğinde başlayarak daha üst örgütlenme modeli olan kooperatifler bazına varan bir yolda üretim yapılması konusunu gündeme getirmektedir(2). Nitekim bu konuda Çağdaş Eczacılar Grubunun 1979 yılında her zaman kıvançla anacağımız değerli meslektaşımız rahmetli Ecz.Neşe Gülersoy'un önderliğinde Manisa'da başlattığı ve bugün İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir, Antalya, Balıkesir, Samsun, Giresun, Kocaeli, Sakarya, Adana ve Silifke başta olmak üzere yurdun dört bir köşesinde başarılı çalışma yapan ecza kooperatifleri ilaç dağıtım konusunda eczacı lehine pek çok kazanımlar elde etmişlerdir. Bu kooperatiflerin bir bölümü programlarında yer alan ilaç üretimi konusunda faaliyete geçmişlerdir.

Çağdaş Eczacılık eczanede ilaç üretiminin getireceği birçok yararları inanmaktadır. Bu yolla öncelikle gereksinime göre ilaç üretilecektir. Hasta hangi ilaca ve hangi doza gereksinim duyuyorsa ona göre bir üretim yapılacaktır ki bu sanayi için mümkün değildir. Sanayide standart dozlar kullanılır, bunu azaltmak yada artırmak mümkün değildir. Ayrıca beklemeyle ilaçların etkileri azaldığından dozları artırılır. Oysa eczane üretiminde böyle bir sorun yoktur. Böylece gereksinime göre ilaç üretiminin yanı sıra ilaç savurganlığında önlenecektir(3).

Sonuç olarak denilebilir ki kısaca özetlemeye çalıştığımız ilkeler eczacılık mesleğini daha çağdaş bir konuma getirecek temel unsurlardır. Tüm eczacı meslektaşlarımızın bu ilkelere yürekten katıldığına inanıyorum. Bu nedenle çağdaş eczacılık kavramına inanan eczacıların mesleğimizin ve ülkemizin çağdaşlaşması ve giderek demokratikleşmesi için program ve ilke birliği yapması gerekmektedir. Kısacası çağdaş bir eczacı olabilmenin koşulları bunlar.

KAYNAKLAR

1. I. Boyacıgiller, "Eczacının Yabancılaşması", 1. Türkiye Eczacılık Kongresi, 12-14 Mayıs, 1979, ANKARA.
2. N. Abacıoğlu, "Bir Hazin Çağ Türküsü", TEB Haberler, s. 24-25, Kasım-Aralık 1986
3. M.Tanker, "Eczanede Üretim İlacı Ucuzlatır", Cumhuriyet Gazetesi, 10.3.1987

